

УДК 349.2

DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-47-1-18-25>

ПРОБЛЕМАТИКА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ СУДДІВ У КОНТЕКСТІ МАТЕРІАЛЬНОГО НАПРЯМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ СУДДІВ В ПОЛЬЩІ

Барсук М.А.

CHALLENGES IN THE SOCIAL PROTECTION OF JUDGES WITHIN THE MATERIAL DIRECTION OF SOCIAL PROTECTION OF JUDGES IN POLAND

Barsuk M.A.

У статті з'ясовуються актуальні проблемні питання соціального захисту суддів в Республіці Польща у контексті матеріального напрямку їх соціального захисту. Встановлюється, що судді в Польщі згідно ч. 2 ст. 178 Конституції визнаються працівниками, котрим держава повинна гарантувати розмір оплати праці, який визначається рангом посади, що займає суддя, а також ієрархічним рівнем суду, в якому працює суддя, обсягом обов'язків, які він виконує. Разом із тим, в Республіці Польща в останні роки, подібно тому, як це відбувалось у Чеській Республіці, законодавець неодноразово змінював норми законів, фактично змінюючи закріпленій у конституційному акті принцип про справедливу грошову винагороду суддів. До 2009 року оплата праці суддів в Польщі визначалася на основі: по-перше, т. зв «базової величини», що кожного року окреслювалась у польському законі про бюджет; по-друге, факторів, які сприяли підвищенню ставок заробітної плати. З початком Глобальної економічної кризи 2008 року цей підхід був переглянутий законодавцем. Так, Закон «Про систему загальних судів» були внесені зміни в частині, що стосується принципів оплати праці суддів, у результаті чого законодавець. У такий спосіб законодавець взагалі відмовився від базового розміру окладу суддів, поставивши рівень оплати праці та її підвищення в залежність від середньої заробітної плати в економіці у II кварталі попереднього року. При цьому законодавець захистив суддів від можливого зменшення винагороди під час економічного спаду шляхом запровадження положення про те, що якщо середня винагорода в економіці зменшується, винагорода судді залишається на поточному рівні. В процесі зниження гарантій незалежності суду в рамках судово-правових реформ в Польщі, що постійно критикувались інституціями Європейського Союзу, у 2021 році польський законодавець вчергове переглянув підходи щодо визначення розміру суддівської винагороди, що було мотивовано антикризовими заходами, спрямованими на мінімізацію шкоди для економіки пандемії коронавірусної хвороби COVID-19. У висновках до статті узагальнюються результати наукової розвідки та обґрунтовується логіка, за якою матеріальне забезпечення суддів не може знижуватись чи неадекватним чином розвиватись, адже в такому разі буде знижуватись й рівень соціальної безпеки суддів, а разом із тим – незалежність суду.

Ключові слова: зарубіжний досвід правового регулювання, матеріальне забезпечення, система правосуддя, соціальна безпека, соціальне право, соціальний захист в Польщі, суддя.

Постановка питання. Основа розвитку демократичної та соціальної держави) будь-якої сучасної держави (як правової, нерозривно пов'язується із наявністю в ній

незалежного суду та самостійних суддів. При цьому слід врахувати наступні обставини: по-перше, незалежність суду (власне, як і самостійність суддів) багато в чому забезпечується гарантіями соціальної безпеки суддів, яка досягається шляхом їх соціального захисту [див., напр.: 1]; по-друге, соціальна безпека суддів, а отже й їх самостійність безпосередньо залежна від їх матеріального забезпечення; по-третє, в Україні триває процес реалізації євроінтеграційних завдань, в рамках якого також удосконалюються нормативно-правове, інституційне та ін. забезпечення системи правосуддя; по-четверте, усталеним вважається твердження, що система правосуддя та стан забезпечення незалежності суду і самостійності суддів в державах-членах Європейського Союзу є прогресивними та можуть вважатись взірцевими для України. Окреслені обставини можуть сукупно виступати в якості аргументів твердження про те, що в державах-членах ЄС створено ефективний правовий режим матеріального забезпечення суддів. Однак, як вже нами було раніше з'ясовано на прикладі Чеської Республіки [2, с. 13-17], загалом не всі європейські держави належним чином забезпечують соціальну безпеку суддів заходами їх матеріального захисту, як окремого напрямку соціального захисту. З огляду на це, доцільно також перевірити актуальний стан соціального захисту суддів в Польщі у контексті матеріального напрямку їх соціального захисту.

Аналіз наукової літератури та невіршені раніше питання. Комплексний аналіз наявної наукової літератури дозволяє дійти висновку, що по сьогодні ученими не робились спроби розкрити актуальну проблематику соціального захисту суддів у Польщі в контексті матеріального напрямку їх соціального захисту. Разом із тим, матеріальне забезпечення суддів вже було предметом наукового дослідження ряду

польських учених, серед яких: П. Банасик [3], Я. Григугіс [4], А. Корженевська-Ласота [5], Е. Маліновська-Мішюнг [6], А. Цитко [7], З. Чайка [8], К. Шельський [9], А. Шемашко [10] та ін. Враховуючи наукові напрацювання цих учених можемо встановити стан матеріального забезпечення суддів в Польщі в контексті спроможності держави виконати свій обов'язок щодо забезпечення (заходами соціального захисту) належного стану соціальної безпеки суддів.

Відтак, **метою** статті є з'ясування актуальної проблематики соціального захисту суддів у контексті матеріального напрямку соціального захисту суддів в Республіці Польща. Для досягнення поставленої мети слід виконати такі *завдання*: 1) у загальному вигляді зіставити стан забезпечення (заходами матеріального забезпечення) соціальної безпеки суддів в Польщі та Чехії; 2) з'ясувати особливості розвитку правового механізму матеріального забезпечення суддів в Польщі за останні роки, в яких прослідковуються тенденції до зниження рівня соціальної безпеки суддів; 3) проаналізувати аргументи польських вчених, які виправдовують зниження матеріального забезпечення суддів; 4) узагальнити результати наукової розвідки.

Виклад основного матеріалу. Насамперед слід зазначити, що проблематика забезпечення соціального захисту суддів в Республіці Польща є подібною до тієї, що наразі склалась у Чеській Республіці, адже в Польщі, подібно до того, як це відбувалось у Чехії, законодавцем (на законодавчому – підконституційному рівні) неодноразово змінювався закріплений у конституційному акті принцип про справедливую грошову винагороду суддів [4, с. 26-27]. Для з'ясування такої закономірності слід попередньо встановити особливості статусу судді, який позначається на кореспондуючих обов'язках держави (відповідною мірою й

суспільства) щодо забезпечення соціальної безпеки суддів заходами їх соціального захисту. Так, критично аналізуючи стан матеріального забезпечення суддів в Республіці Польща, спершу зазначимо, що судді в Польщі становлять групу працівників, які відповідають за безпеку громадян і за законне функціонування держави [8, с. 1], а відтак, такі працівники на рівні Конституції визнаються працівниками, яким держава повинна гарантувати розмір оплати праці, який визначається рангом посади, який займає суддя, а також ієрархічним рівнем суду, в якому працює суддя, й обсягом обов'язків, які він виконує (ч. 2 ст. 178).

Примітним є те, що до 2009 року оплата праці суддів визначалася на основі т. зв «базової величини», що кожного року окреслювалася у польському законі про бюджет (також для інших професій, у тому числі державних службовців, військовослужбовців, вчителів), а також факторів, які сприяли підвищенню ставок заробітної плати. Таким чином, розмір винагороди суддів залежав від дискреційних рішень законодавчої влади, які щорічно виражались у польському законі про бюджет, а також від виконавчої влади – Президента Республіки Польща. Проте з початком Глобальної економічної кризи 2008 року, коли державний бюджет Польщі виявився неспроможним виконати свої обов'язки по заробітним платам перед працівниками бюджетної сфери (зокрема, й перед суддями), законодавцем було вирішено економити на працівниках бюджетної сфери шляхом відмови на кілька років від обов'язкового індексування базового розміру окладу таких працівників. При цьому, як зазначають польські вчені, відсутність індексації базового розміру окладу протягом кількох років «призвела до погіршення співвідношення посадових окладів суддів щодо інших професій та середньої заробітної

плати в економіці» [8, с. 1]. У 2009 році до Закону Республіки Польща «Про систему загальних судів» були внесені зміни в частині, що стосується принципів оплати праці суддів, у результаті чого законодавець: по-перше, взагалі відмовився від базового розміру окладу суддів, поставивши рівень оплати праці та її підвищення в залежність від середньої заробітної плати в економіці у І кварталі минулого року (тобто, було використано технічний підхід, який в подальшому був використаний й в Чехії); по-друге, захистив суддів від можливого зменшення винагороди під час економічного спаду шляхом запровадження положення про те, що якщо середня винагорода в економіці зменшується, винагорода судді залишається на поточному рівні (саме тому у період з 2009 по 2014 роки базова заробітна плата суддів зросла на понад 22%).

На сьогодні згідно §3 ст. 91а Закону «Про систему загальних судів» підвищення розміру суддівської винагороди відбувається після того, як суддя пропрацює на посаді судді протягом 5 років. Аналогічний період використовується й в контексті переходу судді на новий рівень розміру оплати праці. У цьому контексті зазначимо, що, наприклад, в окружному та районному судах існує 5 рівнів підвищення зарплати, а в апеляційному – 2. Отже максимального показника суддівської винагороди в окружному суді суддя досягне за 15 років роботи в суддівському корпусі, а в апеляційному суді – за 25 років роботи в суддівському корпусі (між тим, у разі накладення на суддю дисциплінарного стягнення тривалість періоду очікування підвищення його рівня посадового окладу збільшується з 5 до 8 років). Також слід мати на увазі, що різниця між початковим посадовим окладом (1 розряд) і максимальним (5 розряд) після 15 років роботи в окружному суді становить 21,9%, в обласному суді (4–8 розряд) – 23,7%, в

апеляційному суді. (7–10 розряд) – 17,4%. При цьому, у відповідності до §2 ст. 91а Закону «Про систему загальних судів» якщо суддя до вступу на посаду судді обіймав іншу, відповідно прирівняну до посади судді посаду (зокрема, посаду прокурора), він має право на оклад за займаною посадою у розмірі не нижчому від ставки, на яку суддя мав право, перебуваючи раніше на відповідній посаді.

Хоча з відповідних норм законодавства випливає, що заходи з оплати праці суддів в Республіці Польща є такими, що узгоджуються із принципами соціального права, сприяють соціальній безпеці суддів, слід мати на увазі, що законодавством передбачені можливості підвищення суддівської винагороди (навіть до 2021 року) не в повній мірі сприяли завданням соціального захисту суддів, адже:

1) протягом професійної кар'єри більшості польських суддів зростання їх оплати праці є формальною, а не дійсно реальною. Це пояснюється тим фактом, що лише деякі судді мають можливість успішно реалізувати право на суддівську кар'єру, оскільки суддями апеляційного суду може стати обмежена кількість суддів окружного суду (приміром, у 2014 році було 516 штатних посад апеляційного суду, тоді як у республіці налічувалось загалом 10 448 посад суддів) [8, с. 2];

2) суддівська винагорода протягом усієї професійної кар'єри судді зростає лише шляхом вирівнювання її розміру по відношенню до заробітних плат інших працівників бюджетної сфери, що: по-перше, взагалі не узгоджується із засадам мотивування працівника до ефективної праці, як однієї з важливих засад забезпечення соціальної безпеки працівників; по-друге, не враховує особливості складності роботи суддів загалом та конкретного судді, зокрема (отже, є умовою збільшення соціальних ризиків для суддів і їх сімей). Підхід до

незначного підвищення заробітної плати суддів, яке ґрунтується на засадах оплати праці суддів в Польщі, стало причиною занепокоєння таких працівників щодо справедливості самого механізму забезпечення щорічного підвищення їх посадових окладів [8, с. 2], що цілком закономірно, адже, як відомо система оплати праці будь-якої організації (установи, підприємства) повинна ґрунтуватись на внутрішньому організаційному механізмі мотивації персоналу, який враховує відповідні відмінності в ставках між посадами, враховуючи складність роботи, компетенції працівників і результати виконаної роботи або ж спосіб виконання службових (трудових) завдань. Утім, відповідної кореляції в оплаті праці польських суддів не спостерігається, що сприяє демотивації таких працівників. Зокрема, вченими констатується, що в 2009 році на одного суддю з кримінальних справ у середньому припадало 300 справ, тоді як у найбільш навантажених судах – понад 600, а в найменш навантажених – близько 120 [10, с. 88]. Крім ігнорування показника інтенсивності роботи судді, законодавцем в Польщі також ігноруються й те, що зміна місця роботи судді шляхом переходу до суду вищої інстанції не обов'язково означає збільшення суддівської винагороди такого працівника, що відрізняється від підходів, які використовуються щодо інших професійних публічних службовців. За таких обставин розмір оплати праці суддів окружного та апеляційного судів може частково збігатись, а тому, хоча в результаті переходу до вищого суду суддя не буде отримувати заробітну плату меншого розміру, він може отримувати заплату аналогічного розміру, хоча цілком закономірно, що характер його роботи, відповідальність (адже констатується його більший рівень кваліфікації) будуть значно збільшеними. Крім того, вченими звертається

увага на те, що перші два розряди заробітних плат суддів в окружному та районному судах, а також корелюються із двома першими розрядами апеляційного суду [8, с. 2].

Разом із тим, слід зазначити, що претензії польських суддів щодо справедливості механізму їх оплати праці, на відміну від ситуації в Чехії, не завжди знаходять підтримку серед польських правників (принаймні до 2021 року), а саме з огляду на наступне:

1) розмір оплати праці суддів загалом є адекватним авторитету посади судді. Польська правниця А. Корженевська-Ласота звертає увагу на те, що судді, висловлюючи незадоволення розміром суддівської винагороди пов'язують свої очікування щодо заробітної плати лише з положенням Конституції Республіки Польща про рівень оплати праці, згідно яких зарплата суддів має відповідати гідності посади судді. Водночас, як зазначає вчена, визначення «гідності» посади демонструє, що конституцієдавцем йдеться переважно про моральну та сумлінну поведінку, неупереджене виконання суддями своїх обов'язків [5, с. 295]. Аналогічні вимоги, як зазначає З. Чайка, висувають до працівників також й інші роботодавці, а відтак, не виправдано вважати, що судді підпадають під більш високі етичні стандарти через їх вищий престиж посади судді [8, с. 7]. Ця логіка вченого ґрунтується на підході держави (розпочатої ще в 2000 році) щодо обмеження максимального рівня винагороди для посадових осіб юридичних осіб публічного сектору;

2) особливим для суддів є те, що з суддівської винагороди не враховуються внески на соціальне страхування, а відтак розмір їхньої фактичної оплати праці є вищим за розмір оплати праці інших працівників, який отримує аналогічну суму (нетто) [7, с. 2];

3) судді в Республіці Польща є одними з найбільш високо оплачуваних працівників в державі, а підхід до визначення їх розміру оплати праці узгоджується із підходами, які використовують в цьому питанні ряд інших держав-членів ЄС. Зокрема, З. Чайка констатує, що «судді, вимагаючи швидшого підвищення своїх заробітних плат, не враховують фінансову спроможність державного бюджету, а також не враховують рівень заробітної плати інших працівників, не менш чи навіть більш важливих для ефективного функціонування держави та її соціально-економічного розвитку» [8, с. 7]. Відповідні аргументи польського правника можна вважати дещо справедливими в контексті того, що: по-перше, судді в Польщі є однією з найбільш оплачуваних працівників; по-друге, співвідношення суддівської винагороди в Республіці Польща по відношенню до інших професій та середньої винагороди в економіці також подібні до підходів, які використовуються й ряді інших держав-членів ЄС, «навіть тих, що мають вищий рівень економічного розвитку» [8, с. 7]. У зв'язку із цим, вчені вважають, що розмір заробітної плати суддів в Республіці Польща та підхід до визначення такого розміру суддівської винагороди є більш ніж справедливим [10, с. 84];

4) польський суддя не обов'язково отримує «чистий» базовий оклад судді, адже може отримувати додатково й надбавки (функціональні надбавки) до заробітної плати, а також надбавки за вислугу років. Відповідні надбавки судді можуть становити значну частину їхньої винагороди й практика отримання таких доплат в польських судах є непоодинокую (надбавки отримують близько 40% суддів) [7, с. 2].

Разом із тим, вже в 2021 році політика держави в контексті реалізації соціальної функції щодо оплати праці суддів, на жаль, була у значній мірі понижена за прикладом

Чехії, що було обумовлено потребою максимізації економії бюджету з метою забезпечення стійкості економіки держави в умовах поширення коронавірусної хвороби. При цьому слід мати на увазі й те, що до цього в Польщі відбувались судово-правові реформи, які критикувались в ЄС в якості таких, що спрямовані на узалежнення судової гілки влади, а також збільшення лояльності суду до виконавчої гілки влади – насамперед, глави держави. Це вказує на те, що в умовах поточних кризових явищ у ЄС, які значним чином позначаються на економічній стійкості держав-членів Союзу, відбуваються процеси економії бюджету, що мають довгостроковий негативний ефект у контексті забезпечення кадрової безпеки системи правосуддя, а також суспільного усвідомлення цінності суддівської роботи, соціальної відповідальності держави та суспільства перед суддями, робота яких є основою функціонування правової, демократичної та соціальної держави.

Висновки. Соціальний захист суддів в Республіці Польща (у матеріальному напрямі забезпечення соціальної безпеки), подібно до соціального захисту чеських суддів до 2021 року характеризувався сукупністю проблем, які частково шкодили, з одного боку, забезпеченню соціальної безпеки суддів, а з іншого боку – загрозувала незалежності суду і самостійності суддів. Попри це, низка польських вчених, заперечуючи причинно-наслідковий зв'язок між особливістю суддівської роботи, соціальними ризиками, якими характеризується робота судді, а також між розміром суддівської винагороди, вважали розмір оплати праці судді або ж більш ніж справедливим, або ж несправедливим в силу того, що він є не виправдано високим. При цьому польські правники [див., напр.: 8, с. 7] визнавали, що збільшення розміру суддівської винагороди не завжди узгоджувалось із принципом

належної мотивації суддів. Однак, слід мати на увазі, що розмір суддівської винагороди – це (як і у випадку із заробітною платою працівників загалом) один з багатьох чинників мотивації у належному виконанні суддею роботи, яким неприпустимо нехтувати, виправдовуючи це тим, що відповідний чинник мотивації може бути компенсований ін. заходами мотивації (стимулювання) ефективної роботи. Неприпустимість цього обумовлена тим фактом, що незалежно від того, чи мотивує працівника високий розмір заробітної плати, такий розмір повинен бути адекватним факторам, які обумовлюють розмір заробітної плати – суддівської винагороди (складність доступу до посади, кваліфікація, професійний досвід, складність і виснажливість роботи та ін.), адже вказане є важливим елементом стану соціальної безпеки судді, з огляду на те, що це: по-перше, стосується поваги людської та професійної гідності судді; по-друге, відповідає вимогам принципів соціальної справедливості, соціальної відповідальності; по-третє, є важливим чинником забезпечення стану самостійності судді, за якого суддя уникає соціальних ризиків, пов'язаних з прямим чи опосередкованим неприпустимим узалежненням судді.

Література:

1. Дідиченко М.А. Місце і значення соціального забезпечення суддів в Україні у контексті побудови правової соціальної держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2017. Вип. 43, Т. 1. С. 172-175.
2. Барсук М.А. Актуальні питання правового регулювання матеріального напрямку соціального захисту суддів в Чеській Республіці. *Соціальне право.* 2023. № 1. С. 12-17. doi:10.32751/2617-5967-2023-01-02.
3. Banasik P. Ekonomiczna analiza motywacji polskiego sędziego i czynniki wpływające na jego decyzje związane z wyborem zawodu i efektywnością. *Zarządzanie Publiczne.* 2015. № 34. S. 66-84.

4. Grygutis J. Konstytucyjność wstrzymania waloryzacji wynagrodzeń sędziowskich. *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*. 2023. № 5. S. 26-34.

5. Korzeniewska-Lasota A. Godność urzędu sędziego – uwagi na tle orzecznictwa sądów dyscyplinarnych. *Studia Elckie*. 2011. № 1 (13). S. 285-296.

6. Malinowska-Misiąg E., Misiąg W. Przyczyny deficytowości powszechnego systemu emerytalnego w Polsce. *Studia BAS*. 2022. № 4. S. 25-51.

7. Citko A. Nie takie niskie zarobki sędziów w Polsce. *FOR – Fom Obywatelskiego Rozwoju*. 2014. № 16. 13 s.

8. Czajka Z. Wynagrodzenia sędziów w Polsce oraz w innych krajach UE. *Polityka Społeczna*. 2015. № 8. S. 1-8.

9. Sielski K. "Frozen" Valorization of Judges' Salaries in Poland in the Light of Europe Union Legal Standards. *Przegląd Prawa Konstytucyjnego*. 2023. № 3 (73). S. 261-271. doi:10.15804/ppk.2023.03.19.

10. Siemaszko A. Polski wymiar Sprawiedliwości na tle Unii Europejskiej: w poszukiwaniu efektywności. *Wymiar sprawiedliwości w Unii Europejskiej: Podstawowe Parametry dla Polski i pozostałych krajów*. Warszawa: Oficyna Naukowa, 2011. S. 79-90.

References:

1. Didychenko M.A. Mistse i znachennia sotsialnoho zabezpechennia suddiv v Ukraini u konteksti pobudovy pravovoi sotsialnoi derzhavy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seria: Pravo. 2017. Vyp. 43, T. 1. S. 172-175.

2. Barsuk M.A. Aktualni pyttannia pravovoho rehuliuвання materialnoho napriamu sotsialnoho zakhystu suddiv v Cheskkii Respublitsi. *Sotsialne pravo*. 2023. № 1. S. 12-17. doi:10.32751/2617-5967-2023-01-02.

3. Banasik P. Ekonomiczna analiza motywacji polskiego sędziego i czynniki wpływające na jego decyzje związane z wyborem zawodu i efektywnością. *Zarządzanie Publiczne*. 2015. № 34. S. 66-84.

4. Grygutis J. Konstytucyjność wstrzymania waloryzacji wynagrodzeń sędziowskich. *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*. 2023. № 5. S. 26-34.

5. Korzeniewska-Lasota A. Godność urzędu sędziego – uwagi na tle orzecznictwa sądów

dyscyplinarnych. *Studia Elckie*. 2011. № 1 (13). S. 285-296.

6. Malinowska-Misiąg E., Misiąg W. Przyczyny deficytowości powszechnego systemu emerytalnego w Polsce. *Studia BAS*. 2022. № 4. S. 25-51.

7. Citko A. Nie takie niskie zarobki sędziów w Polsce. *FOR – Fom Obywatelskiego Rozwoju*. 2014. № 16. 13 s.

8. Czajka Z. Wynagrodzenia sędziów w Polsce oraz w innych krajach UE. *Polityka Społeczna*. 2015. № 8. S. 1-8.

9. Sielski K. "Frozen" Valorization of Judges Salaries in Poland in the Light of Europe Union Legal Standards. *Przegląd Prawa Konstytucyjnego*. 2023. № 3 (73). S. 261-271. doi:10.15804/ppk.2023.03.19.

10. Siemaszko A. Polski wymiar Sprawiedliwości na tle Unii Europejskiej: w poszukiwaniu efektywności. *Wymiar sprawiedliwości w Unii Europejskiej: Podstawowe Parametry dla Polski i pozostałych krajów*. Warszawa: Oficyna Naukowa, 2011. S. 79-90.

Barsuk M.A. Challenges in the social protection of judges within the material dimension of social protection of judges in Poland. - Article.

The article delves into the contemporary challenges surrounding the social protection of judges in the Republic of Poland, with a specific focus on the material dimension of social welfare. It is affirmed that according to Article 178, Part 2 of the Constitution, judges in Poland are classified as employees entitled to a prescribed level of compensation. This compensation is contingent upon factors such as the rank of the judge's position, the hierarchical level of the court they serve in, and the scope of their duties. However, in recent years, similar to developments in the Czech Republic, Poland has witnessed multiple changes to its legislative framework, which have effectively altered the principle of equitable monetary compensation for judges as enshrined in the constitution. Prior to 2009, judges' remuneration in Poland was calculated based on two main factors: firstly, the annual 'basic value' specified in the Polish budget law, and secondly, factors contributing to wage rate increments. With the onset of the Global Economic Crisis in 2008, the legislative approach underwent revisions. Amendments were made to the Law 'On the System of General Courts,' particularly regarding the principles

governing judges' remuneration, as a response by the legislator to the prevailing economic conditions. Hence, the legislator largely abandoned the concept of a fixed basic salary for judges, instead linking the level of remuneration and its increments to the average salary in the economy during the second quarter of the preceding year. Simultaneously, the legislature safeguarded judges against potential salary cuts during economic downturns by stipulating that if the average remuneration in the economy declines, judges' remuneration would remain at its current level. However, amidst diminishing guarantees of judicial independence within Poland's judicial and legal reforms, consistently criticized by European Union institutions, the Polish legislature reevaluated approaches to determining judicial remuneration in 2021. This revision was motivated by anti-crisis measures aimed at mitigating the economic impact of the COVID-19 pandemic. The conclusions

drawn in the article consolidate the findings of scientific inquiry and justify the rationale that material support for judges must not diminish or develop inadequately. Such a scenario would not only lead to a decline in the level of social security for judges but also compromise the independence of the judiciary.

Keywords: *foreign experience of legal regulation, judge, justice system, material support, social law, social protection in Poland, social security.*

Авторська довідка

Барсук Марина Анатоліївна – кандидатка юридичних наук, суддя Північного апеляційного господарського суду <https://orcid.org/0000-0001-6560-1024>

Стаття надійшла до редакції 1 травня 2024р.